

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Одеська академія неперервної освіти
Громадська організація Освітній центр «Університет третього віку»
Науково-педагогічна бібліотека міста Миколаєва
Департамент праці та соціального захисту населення Миколаївської міської ради

Теоретичні та практичні засади соціалізації людей поважного віку

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

1 травня 2019 р.

**Миколаїв
2019**

ЗМІСТ

Абаза Аліна	
Особливості роботи з людьми похилого віку.....	6
Букач Микола	
Неформальна освіта – як інструмент гармонізації життя людей поважного віку.....	12
Буртнік Наталія	
Вплив музикотерапії на людей поважного віку.....	15
Волинець Катерина	
Вирішення потреб і проблем людей пенсійного віку в Україні.....	20
Главацька Ольга	
Особливості соціальної роботи з організації зайнятості людей похилого віку.....	22
Григоренко Даяна	
Небезпека холоду для літніх людей без певного місця проживання.....	26
Дергачова Любов	
Вирішення проблем людей похилого віку в Україні.....	28
Доманецька Марія	
Особливості міжособистісного спілкування людей поважного віку.....	30
Жила Марина	
Чинники виникнення самотності людей похилого віку.....	34
Завіновська Надія	
Теоретичні підходи до вивчення проблем осіб літнього віку.....	36
Ілляшенко Тетяна	
Проблеми догляду за людьми похилого віку: хоспісна допомога в Україні.....	38
Кабаченко Дмитро	
Освіта протягом життя – запорука активного довголіття людей поважного віку.....	42
Клименюк Наталія, Картузов Костянтин	
Підтримка соціальної активності слухачів «університету третього віку» в умовах сучасної бібліотеки.....	44

Отже, на формування і розвиток проблем і потреб життєдіяльності самотніх людей похилого віку впливає ряд чинників, основним із яких є індивідуальні особливості особистості, а саме її фізіологічний, психологічний стани, ставлення її та до неї рідних та близьких, бачення світу та своє місце в ньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зверева І. Д. Соціальна робота в Україні / І.Д.Зверева – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
2. Капська А. Й. Соціальна робота: технологічний аспект / А. Й. Капська. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
3. Курило І. О. Освіта для населення третього віку як сучасний демоекономічний імператив / О.Курило, С.Ю. Аксьонова // Соціально-трудова відносина : теорія та практика. – 2014. – №1. – С. 114-119.
4. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л.Б.Лук'янова. – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2011. – 24 с.
5. Савельчук І. Б. Інноваційні методи соціальної роботи з людьми похилого віку: специфіка та особливості впровадження / І.Б.Савельчук // Young Scientist. – 2015. – № 2 (17). – С. 95-98.

Главацька Ольга

Тернопільський національний педагогічний університет
імені В. Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Однією із важливих цілей державної політики України є вирішення проблеми організації зайнятості людей похилого віку та реалізації їх особистісного потенціалу. Це завдання передусім зумовлено значними суспільними перетвореннями, які спричинили погіршення соціального становища більшості людей поважного віку, що веде до їх виключення зі сфери економічної діяльності, культурного і соціально-активного життя. Така ситуація потребує забезпечення економічного зростання, підвищення зайнятості населення, стимулювання економічної активності людей старшого віку.

Аналіз робіт вітчизняних дослідників засвідчує, що не лише інтегративний характер дозволяє дослідити цю проблему комплексно, але й сприяє розвитку нового напрямку практичної діяльності закладів соціального захисту населення – соціальної роботи. Соціальна робота характеризується як багатоаспектна

професійна діяльність, яка сприяє процесам соціалізації, соціальної інтеграції груп та індивідів, а також спрямована на зміну відносин між людьми та їх оточенням, на активізацію здібностей людей виконувати життєві функції.

Специфіку соціальної роботи з людьми похилого віку вивчає багато науковців. Так, В. Шахрай стверджує, що люди похилого віку є соціальною спільністю, яка має притаманні для неї особливості, переконання та досвід, і бере участь у житті суспільства. Він розглядає теорії старості та принципи соціальної роботи з людьми похилого віку [8]. І. Зверева досліджує рівні, на яких здійснюється соціальна робота з людьми похилого віку, та принципи цієї діяльності. Науковець стверджує, що головним у роботі із цієї віковою групою є залучення її до «соціальної самодіяльності» й розроблення відповідних програм [1]. А. Капська аналізує соціальний захист людей похилого віку та напями його здійснення [2]. Е. Холостова розглядає життєдіяльність таких людей впродовж усього життя, описує їх вік як соціальну проблему, аналізує ставлення до цієї вікової групи в суспільстві, сім'ї та близького оточення, висвітлює основні проблеми, з якими стикаються особи цього віку [7]. Вона визначає заходи, які сприяли б активізації життя людей похилого віку, зокрема:

- 1) удосконалення і розвиток системи охорони здоров'я (особливо геріатрії) і реабілітаційних заходів;
- 2) розвиток системи технічного забезпечення (ортопедичні і слухові апарати, протези, інвалідні коляски та інше медичне обладнання);
- 3) розвиток сфери домашніх послуг, насамперед пов'язаних із доглядом за немічними старими людьми;
- 4) підвищення рівня життя людей похилого віку, який відповідав би середньому рівневі життя в суспільстві [7].

Головною метою соціальної роботи з людьми похилого віку є відновлення їх здатності до нормального функціонування у суспільстві, створення для них умов, що сприяють їх фізичному виживанню та збереженню їх соціальної активності, покращенню їх соціального здоров'я.

На п'ятдесятій сесії Генеральної Асамблеї ООН, що відбулася в березні 1995р., для підготовки і проведення Міжнародного року людей похилого віку (1999р.) були визначені принципи роботи з ними, що об'єднані в п'ять груп [1].

Принципи групи «незалежність» мають на увазі, що люди похилого віку повинні мати доступ до основних благ та обслуговування; можливість працювати або займатися іншими видами діяльності, які приносять прибуток; самим визначати термін припинення трудової діяльності; зберігати можливість брати участь у програмах освіти та професійної підготовки; жити в безпечних умовах з урахуванням особистісних нахилів та стану здоров'я; отримувати сприяння в проживанні в домашніх умовах до того часу, поки це можливо.

Принципи групи «участь» відображають питання залучення людей похилого віку до життя в суспільстві та активної участі в розробленні та здійсненні політики, що стосується їхнього добробуту, можливість створювати групи або асоціації людей похилого віку.

Принципи групи «догляд» торкаються проблеми забезпеченості доглядом і захистом з боку сім'ї, суспільства; доступу до соціальних, правових послуг, медичного обслуговування для того, щоб підтримати або відновити нормальний функціональний стан організму та запобігти розвитку захворювань; користування послугами опікунських закладів і обов'язково дотримання соціальними закладами прав людини та основних свобод, зокрема поваги до їх переконань, потреб, особистого життя, права приймати рішення щодо догляду та якості життя.

Принципи групи «реалізація внутрішнього потенціалу» закликають до того, щоб старі суспільних цінностей у галузі освіти, культури, духовного життя та відпочинку. Люди мали можливість для всебічної реалізації свого потенціалу, вільного доступу до

Принципи групи «гідність» мають на увазі питання недопущення експлуатації, фізичного та психічного насильства щодо людей похилого віку, забезпечення їм права на від віку справедливе ставлення незалежно, статі, расової або етнічної належності, інвалідності або іншого статусу, а також незалежно від їхнього трудового внеску.

Вказані принципи лежать в основі соціальної роботи з людьми похилого віку і спрямовані на створення в сучасному суспільстві механізмів, які б дозволяли стимулювати соціально-змістовну діяльність осіб даного віку для побудови ними нового способу життя, освоєння нових соціальних ролей, пошуку ефективних шляхів включення в суспільство з урахуванням особистісних інтересів, актуалізації прагнення бути корисним людям і тим самим затримати процес старіння. Змістовно-правильно організована життєва і соціальна активність, зайнятість людей похилого віку є запорукою їх довголіття і покращання якості життя. Саме тому практична соціальна робота з людьми *даного віку в процесі організації зайнятості повинна вирішувати такі завдання:*

- збереження життєвої активності й здорового способу життя (природно-культурні);
- прояв почуття задоволення прожитим життям і виконаного обов'язку; знаходження можливих способів самореалізації; пом'якшення кризи переходу до післятрудоного життя (соціально-психологічні);
- переорієнтація соціальної активності та пізнавальних інтересів; знаходження різноманітних форм участі в житті близьких (соціально-культурні) [5].

Важливою умовою активізації людей похилого віку є забезпечення їм можливості вільно пересуватися, тобто займатися різними справами удома і за його межами. Правильна організація зайнятості людей похилого віку має важливе значення у їхньому житті. В даному випадку, особливу роль відіграють державні громадські благодійні організації, центри та клуби за інтересами.

В Україні близько десятиліття тому розпочато роботу щодо впровадження проєкту Мадридського міжнародного плану дій з проблем старіння населення. У 2008 році Міністерство праці та соціальної політики спільно з Комітетом народонаселення представництва ООН (ФН ООН) в Україні долучилися до втілення проєкту «Університети третього віку» [3]. З метою надання методичної допомоги у розвитку подібних навчальних закладів у всіх регіонах було затверджено Методичні рекомендації щодо організації соціально-педагогічних послуг «Університет третього віку», які регламентували їх впровадження у територіальних центрах соціального обслуговування і зазначали, що метою надання послуги є реалізація принципу навчання людей похилого віку впродовж всього життя та підтримка їх фізичних, психологічних і соціальних здібностей. Згідно «Концепції освіти дорослих в Україні» освітні програми для літніх людей можуть також реалізовувати заклади вищої та середньої освіти, громадські організації, культурно-просвітницькі установи, благодійні фонди тощо [4].

Отже, організація зайнятості осіб похилого віку має бути спрямована на забезпечення умов для їх активного способу життя, формування позитивної самооцінки і відчуття власної гідності, надання морально-психологічної підтримки, усунення конфліктних ситуацій, уникнення дестабілізуючих факторів життя. Це можна реалізувати шляхом залучення людей похилого віку до клубної діяльності, волонтерства, груп само- та взаємодопомоги.

Як основні напрями соціальної роботи з людьми літнього віку можна виділити: надання культурно-освітніх, психологічних послуг (консультування, тренінг); соціальну роботу в громаді (створення груп взаємодопомоги).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Зверева І. Д. Соціальна робота в Україні / І. Д. Зверева – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
- Капська А. Й. Соціальна робота: технологічний аспект / А. Й. Капська. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
- Курило І. О. Освіта для населення третього віку як сучасний економічний імператив / О. Курило, С. Ю. Аксьонова // Соціально-трудова економіка : теорія та практика. – 2014. – №1. – С. 114-119.
- Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова. – Київ : ПП Лисенко М.М., 2011. – 24 с.

5. Савельчук І. Б. Інноваційні методи соціальної роботи з людьми похилого віку: специфіка та особливості впровадження / І. Б. Савельчук // Young Scientist. – 2015. – № 2 (17). – С. 95-98.
6. Сігова А. Г. Забезпечення освітою людей похилого віку у сучасному світі / А. Г. Сігова // Духовність особистості. – 2011. – Вип. 3. – С. 137-147.
7. Холостова Е. И. Социальная работа с пожилыми людьми : учебное пособие / Е. И. Холостова. – 2-е изд. – Москва : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2003. – 296 с.
8. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи / В. М. Шахрай. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.

Григоренко Даяна

Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

НЕБЕЗПЕКА ХОЛОДУ ДЛЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ БЕЗ ПЕВНОГО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

Аналіз положення літніх людей та старих людей свідчить про те, що вони є найбільш соціально незахищеними категоріями населення, що потребують особливої уваги з боку держави. Відповідно до класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я до літнього віку відноситься населення у віці від 60 до 74 років, від 75 до 89 років – старшого віку.

У літньому віці ризик гіпотермії особливо високий, а ризик переохолодження існує навіть при незначному зниженні зовнішньої температури. Холод небезпечний для літніх людей без певного місця проживання. Небезпека пов'язана з низькою температурою повітря.

Взимку, особливо в сильну негоду, тривале перебування на холоді може привести до переохолодження організму (нижче 36.5) і гіпотермії - станом при якому температура опускається нижче 35 градусів, що приводить до порушень роботи організму і до підвищеного ризику летального результату.

Небезпеки, пов'язані з холодом збільшуються в літньому віці в результаті фізіологічних і поведінкових факторів:

- Люди похилого віку страждають хронічними захворюваннями, приймають велику кількість медикаментів, що робить їх особливо чутливими до холоду.

- Люди похилого віку погано харчуються, що робить їх більш сприйнятливими до холоду.